

Flygplatssamverkan gällande hedersrelaterat
våld och förtryck

5

2022VFN102

Välståndsnämnden

Datum
2022-02-23

Diarienummer
2022VFN102 709

Flygplatssamverkan gällande hedersrelaterat våld och förtryck

Förslag till beslut

Välståndsnämnden beslutar att delta i Insats Fokus på Landvetter flygplats gällande hedersrelaterat våld och förtryck inom ramen för Samverkan Landvetter.

Sammanfattning av ärendet

Sektorn för socialtjänst i Härryda kommun har sedan 2018 deltagit i en samverkansgrupp gällande Landvetter flygplats, som Kompetenscentrum mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck (Dialoga) sammankallar till. I samverkansgruppen ingår förutom Härryda kommun även Göteborgs stad, Länsstyrelsen Västra Götaland, Borås stad, Polisen, Västra götalandregionen och Swedavia Airports. Samverkan upprättades efter ett politiskt uppdrag i Göteborgs stad.

Flygplatssamverkan syftar i första hand till att förbättra de olika myndigheternas samarbete i ärenden där barn och vuxna riskerar att föras ut ur landet mot sin vilja för till exempel könsstympning eller tvångsgifte.

I juni 2021 gav kommunfullmäktige Göteborgs stad i uppdrag till Socialnämnd Centrum att i samverkan med andra aktörer inom flygplatssamverkan säkerställa att arbetet med Insats Fokus på Landvetter flygplats startar i full skala.

Insats Fokus bygger på den brittiska modellen Operation Limelight. Operation Limelight startades 2006 i London på Heathrow flygplats och syftar till att förebygga kvinnlig könsstympning och risker med ingreppet.

Inför jullovet 2021 genomförde flygplatssamverkansgruppen Insats Fokus på Landvetter flygplats. Härryda kommun deltog inte i den, då deltagandet ännu inte förankrats politiskt.

Förvaltningen bedömer att Härryda kommun bör delta i Insats Fokus framöver. Dels för att aktivt arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck och

dels för att Landvetter flygplats ligger i Härryda kommun vilket gör Härryda kommun till ankomstkommun.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 23 februari 2022
- Samverkan Landvetter
- Operation Limelight Stansted Airport

Ärendet

Sektorn för socialtjänst i Härryda kommun har sedan 2018 deltagit i en samverkansgrupp gällande Landvetter flygplats, som Kompetenscentrum mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck (Dialoga) sammankallar till. I samverkansgruppen ingår förutom Härryda kommun även Göteborgs stad, Länsstyrelsen Västra Götaland, Borås stad, Polisen, Västra götalandregionen och Swedavia Airports. Samverkan upprättades efter ett politiskt uppdrag i Göteborgs stad.

Flygplatssamverkan syftar i första hand till att förbättra de olika myndigheternas samarbete i ärenden där barn och vuxna riskerar att föras ut ur landet mot sin vilja för till exempel könsstympning eller tvångsgifte. Syftet är till viss del också att förebygga att barn och vuxna som lever i en hederskontext förs ut ur landet mot sin vilja. Att genom tvång eller utnyttjande av någons utsatta belägenhet förmå en person att ingå äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse är ett brott (äktenskapstvång eller barnäktenskapsbrott BrB 4 Kap § 4c). Könsstympning är förbjudet i Sverige enligt Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor.

Förvaltningen deltar i flygplatssamverkan utifrån stöd för målgruppen och för att Härryda är den kommun där flygplatsen är geografiskt belägen och ansvarig socialtjänst dagtid då vistelsekommunen för resenär är okänd.

I juni 2021 fick Socialnämnd Centrum i uppdrag från kommunfullmäktige att i samverkan med andra aktörer inom flygplatssamverkan säkerställa att arbetet med Insats Fokus på Landvetter flygplats startar i full skala. Insats Fokus har varit på gång att genomföras redan innan pandemin, men blev till följd av den uppskjutet.

Inför jullovet 2021 genomförde flygplatssamverkansgruppen Insats Fokus på Landvetter flygplats. Härryda kommun deltog inte i den, då deltagandet ännu inte förankrats politiskt.

Insats Fokus startade med en informations- och utbildningsinsats med ett fokus på barn- och tvångsäktenskap, könsstympning samt uppfostringsresor, på morgonen för de deltagande samverkansparterna. Deltagarna i insatsen delade sedan in sig i grupper för att bege sig till vissa utvalda gater och där genomföra informationsinsatsen. Där gick de fram till resenärer och

informerade om att risken för att barn förs utomlands för könsstympning, tvångsäktenskap eller i uppfostringsyfte ökar i samband med de längre skolloven. De berättade vidare om den lagstiftning som finns och lämnade över visst informationsmaterial. I en del fall pågick samtalet en stund och om det upplevdes relevant, ställdes frågor om resmålet och syftet med resan samt hur länge resenärerna skulle vara borta.

Insats Fokus bygger på den brittiska modellen Operation Limelight. Operation Limelight startades 2006 i London på Heathrow flygplats och syftar till att förebygga kvinnlig könsstympning och risker med ingreppet. Deltagande myndigheter var polis, flygplatskontrollanter och kriminaltjänstemän. Operationen har sedan dess utökats till fler flygplatser och utförs inför och under skollov, då utresor i syfte om att utföra könsstympning ökar. Deltagande i insatsen samtalar med så många som möjligt för att höja medvetenheten och om misstanke uppstår separerar dom den de tror kan utsättas för att skydda och utreda.

Ingen skriftlig utvärdering har gjorts genom samverkansgruppen efter Insats Fokus, men i muntlig uppföljning återges att samtliga deltagande samarbetsparter varit nöjda. Fler insatser kommer att genomföras, bland annat inför sommarlovet 2022.

Ekonomiska konsekvenser

Deltagandet genomförs inom ramen för befintlig verksamhet.

Konsekvenser ur ett barnrättsperspektiv

Insats Fokus handlar om att tillvarata barns rättigheter enligt FN:s konvention om barns rättigheter.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen bedömer att Härryda kommun bör delta i Insats Fokus framöver, dels för att aktivt arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck och dels för att Landvetter flygplats ligger i Härryda kommun vilket gör Härryda kommun till ankomstkommun.

Malin Johansson
Sektorchef

Susanne Grabe
Verksamhetschef

Samverkan Landvetter

Innehåll

1	Inledning	1
2	Samverkande aktörer	2
2.1	Roller och ansvar i det operativa arbetet.....	3
2.1.1	Ordinarie socialtjänst – barn och unga (upp till 18 år)	4
2.1.2	Ordinarie socialtjänst - vuxen.....	4
2.1.3	Socialjouren.....	5
2.1.4	Gränspolisen	5
2.1.5	Swedavia.....	6
2.1.6	Resursteam heder	6
2.1.7	Hälso- och sjukvården	6

1 Inledning

Den samverkan som finns kopplat till Landvetter flygplats syftar i första hand till att förbättra de olika myndigheternas samarbete i ärenden där barn och vuxna riskerar att föras ut ur landet (mot sin vilja) för till exempel könsstymning eller tvångs gifte. Syftet är till viss del också att förebygga att barn och vuxna som lever i en hederskontext förs ut ur landet (mot sin vilja).

2 Samverkande aktörer

De aktörer som ingår i samverkan är följande:

- Göteborgs Stad
  - *Dialoga* sammankallar och leder samverkan.
  - *Socialjouren* ansvarar under obekväm arbetstid för personer med hemvist i Göteborg eller någon avtalskommun samt för personer då vistelsekommunen är okänd.
  - *Resursteam heder* ger stöd i hedersrelaterade ärenden till både yrkesverksamma och utsatta främst i Göteborgs Stad.
- Härryda kommuns socialtjänst. Härryda är den kommun där flygplatsen är geografiskt belägen och ansvarig socialtjänst dagtid då vistelsekommunen för resenär är okänd.
- Borås Stads socialtjänst. Borås är en större kommun med utbredd hedersrelaterad problematik belägen geografiskt nära Landvetter flygplats.
- Swedavia ansvarar för flygplatsens terminaler och säkerhetskontrollerna på Landvetter flygplats.
- Gränspolisen ansvarar för gränskontrollerna på Landvetter flygplats.
- Hälso- och sjukvården genom Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer (VKV) som sprider information om arbetet till personal inom hälso- och sjukvården och arbetar för att upptäcka våldsutsatta och hänvisa vidare till stödinsatser.
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län representerar länets övriga kommuner och sprider information om arbetet till dem. Samordnar verksamheter inom länet och utgör en länk till relevanta nationella aktörer. Länsstyrelsen stödjer och möjliggör utbildningsinsatser och annat utvecklingsarbete.

2.1 Roller och ansvar i det operativa arbetet

I det här avsnittet beskrivs roller och ansvar i det operativa arbetet för de aktörer som har en operativ roll i enskilda ärenden. De är följande:

- Ordinarie socialtjänst - barn och unga
- Ordinarie socialtjänst - vuxen
- Socialjouren
- Gränspolisen
- Swedavia
- Resursteam heder
- Hälso- och sjukvården

2.1.1 Ordinarie socialtjänst – barn och unga (upp till 18 år)

- Orosanmälan kommer in alternativt en ansökan från den enskilde själv.
- Anmälaren (oftast skolan) kontaktas för att få så mycket information som möjligt, delvis för att få en uppfattning av hur bråttom det är.
- Skyddsbedömning görs omedelbart.
- Rekommenderat är att kontakt tas med barnet innan kontakt tas med föräldrarna.
- Då barn bevittnat eller utsatts för våld inleds utredning.
- Tillsammans med barnet görs en säkerhetsplanering.
- Överväganden kring paragraf 6 sker - det vill säga om det finns underlag för omedelbart omhändertagande enligt LVU.
- Vid risk för bortförande görs en ansökan om utreseförbud enligt LVU hos Förvaltningsrätten. Vid omedelbart behov av utreseförbud tar ordförande i socialnämnden i kommunen där den unge är hemmahörande ett sådant beslut.
- Kopia på beslutet om utreseförbud skickas till Polisen för åtgärd att spärra passet. (Enbart svenskt pass spärras.)
- Kopia på beslutet om utreseförbud skickas även till Gränspolisen på Landvetter så att de kan kontrollera vid gränsen och förhindra utresa. (Anledning till att passet är spärrat syns inte i Polisens system.)
- Socialjouren informeras om risk för bortförande.

2.1.2 Ordinarie socialtjänst - vuxen

- Ansökan eller anmälan kommer in från den enskilde själv eller en anmälare.
- Kontakt tas med personen ansökan/anmälan gäller.
- Utredning kan inte inledas mot någons vilja.
- Skyddsbedömning görs och dokumenteras.
- Säkerhetsplanering upprättas.
- Stöd och skydd erbjuds omgående utifrån behov. T.ex. skyddat boende, familjehemsplacering eller hvb-hem.

- Personer över 18 år kan ej beläggas med utreseförbud.
- Kan stödja i att göra en polisanmälan.
- Kan stödja i att spärra passet.
- Vägleder och stöttar för att förhindra ett bortförande som en del i säkerhetsplaneringen.
- Socialjouren informeras vid risk för bortförande.

2.1.3 Socialjouren

- Ansökan/anmälan kommer in efter kontorstid. Finns tillgängliga dygnet runt via telefon eller e-post.
- Gör samma sak som socialtjänsten fast utanför kontorstid.
- Har tillgång till Göteborgs Stads verksamhetssystem men inte övriga avtalskommuners (Alingsås, Stenungsund, Tjörn, Lilla Edet, Lerum, Partille, Mölndal, Kungsbacka, Ale, Öckerö, Härryda, Kungälv).
- Borås Stad har en egen socialjour.

2.1.4 Gränspolisen

- Tips om risk för bortförande kommer in.
- Informationen sprids till all personal.
- Vid tips som rör Schengen-interna flyg kan bevakning ske vid gatorna.
- Håller koll på om den berörda individen passerar en passbur.
- Om individen passerar en passbur görs en fördjupad kontroll.
- Enskilt samtal förs med den utsatta.
- Då personen är under 18 år tas kontakt med socialtjänsten.
- Då personen är över 18 år kan kontakt tas med socialtjänsten vid behov.
- Vid misstanke om brott skrivs en polisanmälan.
- Kontakt med tullen kan tas för att genomsöka bagaget och säkra bevisning.

2.1.5 Swedavia

- Bistår med information och kunskap till berörda aktörer på flygplatsen.
- Vid misstanke om brott kontaktas Polisen och då främst Gränspolisen.
- Samverkar även med övriga aktörer på flygplatsen.

2.1.6 Resursteam heder

- Stöttar både utsatta och yrkesverksamma som kommer i kontakt med utsatta personer.
- Kan kontaktas för rådgivning under ordinarie kontorstid.
- Kan bidra med specialistkunskap utifrån hedersproblematiken.
- Stöttar i hantering av ärendet. Kan göra riskbedömning, Patriark, vilket kan vara bra som underlag för en LVU-ansökan t.ex..
- Enskilda kan kontakta dem anonymt.
- Motiverar den enskilde att ta kontakt med myndigheter.
- Kan hjälpa till i kontakten med myndigheter.

2.1.7 Hälso- och sjukvården

- Ställa frågor om våld för att upptäcka och identifiera våldsutsatthet så att skydd, stöd och behandling kan erbjudas.
- Orosanmäla till socialtjänsten då minderåriga barn är utsatta.
- Upplysa den enskilde i att hen kan konsultera socialtjänst och polis.
- Erbjuder den enskilde stöd i kontakt med socialtjänst och vid polisanmälan.
- Möjlighet att parallellt med orosanmälan till socialtjänsten göra en polisanmälan vid brott mot liv och hälsa som exempelvis misshandel, sexualbrott eller kvinnlig könsstympning.

Kontaktperson för samverkan

Katarina Idegård, utvecklingsledare och samordnare Dialoga, Göteborgs Stad

Telefon: 031-367 91 36

E-post: katarina.idegard@socialcentrum.goteborg.se

Op Limelight Stansted Airport

An Introduction To Stansted Airport

MAIN TERMINAL
BUILDING

SATELLITE
THREE

SATELLITE
TWO

SATELLITE
ONE

An Introduction To Operation Limelight

The Operation was introduced in 2006 by SO18, a specialist unit within the Metropolitan Police who deal with Sexual Offences, Exploitation and Child Abuse.

The initial deployment of the operation was at Heathrow Airport where Met Police officers were joined by Border Force and officers from the National Crime Agency (NCA).

The operation is a collaborative approach to tackle the many issues associated with Female Genital Mutilation (FGM) . The aim is to raise awareness of harmful practices, identify vulnerability and safeguard those at risk

Whilst the focus is on FGM, officers also have an awareness of other potential safeguarding issues including trafficking, breast ironing and forced marriage

Op Limelight at Stansted Airport

The smooth running of the Op is based on a partnership approach from a number of different agencies;

- Police Officers

- Social Services

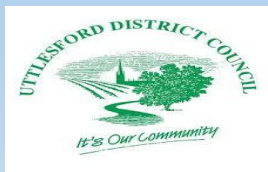
- Barnardos

- Border Force

- Local Council

- One Woman at a Time

- African Women NI

- NHS

- Swedish social care

Göteborgs Stad
Social resursförvaltning

- National FGM Centre

Developing excellence
in response to FGM

Intention of the Operation

Key Objectives:

- Identify any persons responsible for the carrying out / aiding/ abetting of the offence of FGM and bring them to justice.
- Safeguard any children that have been the victim of FGM, or children at risk of FGM, and provide them with full support to ensure confidence is retained in Essex Police.
- To establish the full scope of the criminality of any suspects identified in order to bring them to justice and account for their criminality.
- Provide public reassurance and demonstrate Essex Police and partner agencies commitment to assisting communities affected by this issue.
- Increase awareness of the illegitimacy and risks of this practice

How we deploy

- Briefing at the Police station, training input prior to deploying, offers opportunity for anyone who may want to ask any questions
- The Operation is an overt Police led Operation which runs over the holiday period, known as “the cutting season”. It is a crude term, but highlights that the school holiday periods are a prime time for girls and young women to be taken abroad often to their countries of origin and subjected to mutilation.
- Flights are selected based on intelligence, with a particular focus on flights from hub airports and those countries where FGM is prevalent.

Operation Limelight

During the deployment

- Speak to as many passengers as possible to raise awareness.
- As well as educating, we speak to people to identify any passengers who are possibly at risk of harm. If at any time our concerns are raised we separate the person at risk from the rest of the party to speak to them.
- Intelligence-led checks on passengers
- Searches of baggage if intelligence allows
- Consideration given if it becomes obvious a passenger would rather speak with a female member of staff, we observe how their family members respond. Use of language line, benefits of multi agency support often means additional languages are spoken.
- Use of handbills which can ease conversation-allow people to gain more of an insight-especially if time is short

Stops at Stansted

2015

- Female flew in from Portugal, cleared immigration
- Left baggage
- Came back through to collect baggage, baggage search conducted items found which raised suspicion

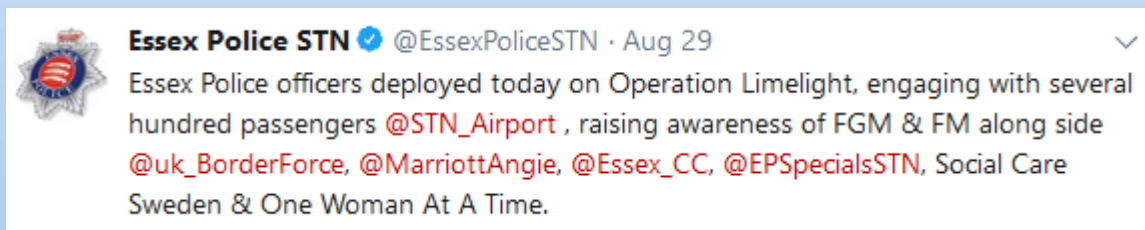

2018

- Couple stopped, she was pregnant
- Male stated his family believed in FGM
- Safeguarding referral for baby

Post Operation

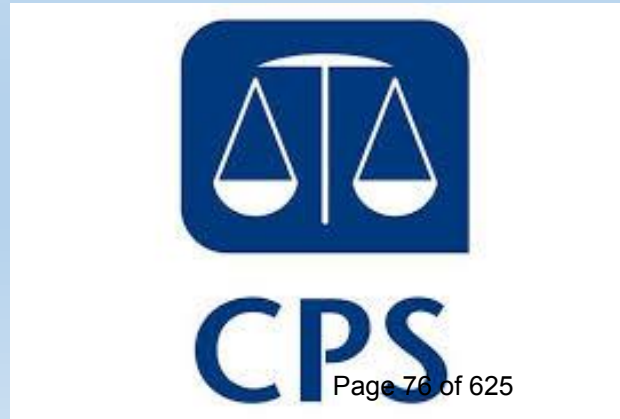
- Operation doesn't stop when the passengers leave the airport.....
- Submit any relevant intelligence-Border Force and Police
- Arrange for any call-on's/welfare checks
- Feedback from those partaking-passenger responses, how can we improve
- Tweet/Instagram/Facebook share what we have been doing

The Law in the UK

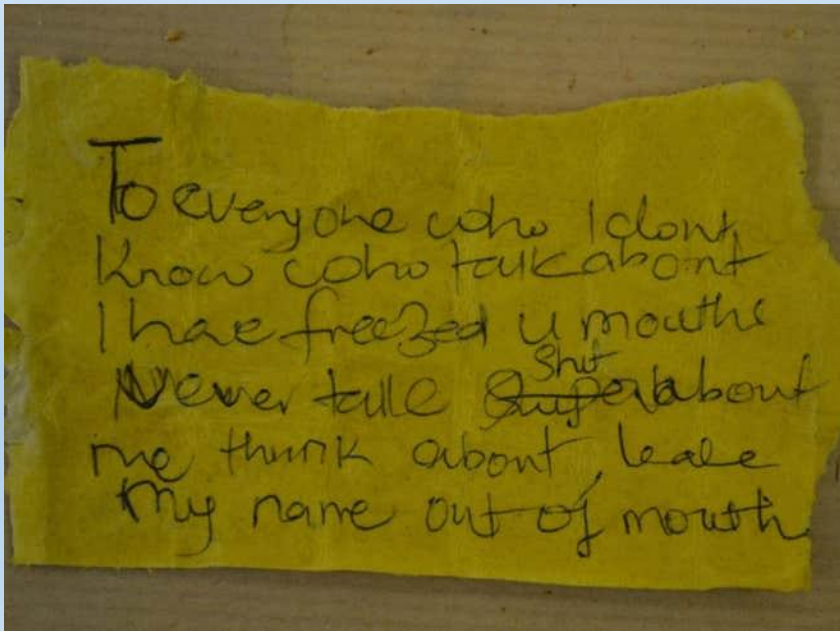
The Female Genital Mutilation Act 2003 makes it illegal to:

- Practice FGM in the UK
- To take girls who are British Nationals or habitual residents of the UK abroad for FGM whether or not it is lawful in that country
- To aid, abet, counsel or procure the carrying out of FGM abroad
- Penalty of up to 14 years in prison or a fine

Successful prosecutions and interventions

- Here at Stansted we are yet to have a successful prosecution
- So far only one conviction in the UK;
- The first successful conviction was that of a Ugandan mother, who was found guilty at the Central Criminal Court of England and Wales on 1 February 2019. On 8 March 2019, she was sentenced to 11 years in prison.

Going forwards.....

- Speak with Airline staff extra set of eyes and ears
- Fill intelligence gaps
- Be aware of the changing picture within communities who practice FGM